

Literatura

Felix Ameka, 1992: Interjections: The universal yet neglected part of speech. *Journal of Pragmatics* 18. 101–118.

Paul Schachter, 1985: Parts-of-speech systems. Shopen, Timothy (ur.). *Language typology and syntactic description* 1. Cambridge: Cambridge University Press. 3–61.

Irena Stramljič Breznik: *Medmeti v slovenskem jeziku*. Maribor: Založba Pivec.

Branislava Vičar

**IRENA STRAMLJIČ BREZNIK,
LJUBICA PODBORŠEK:
MEDMETI NA PRESEČIŠČU
SLOVENSKEGA BESEDNEGA IN
ZNAKOVNEGA JEZIKA.** Ljubljana:
ZDGNS, 2014, 207 str.

Znanstvena monografija avtorice Irene Stramljič Breznik *Medmeti v slovenskem jeziku* predstavlja celovit oris medmetov, besedne vrste, ki jo v slovnici sicer dosledno obravnavamo, pa vendar ni prav pogosto v središču raziskovalne pozornosti. Kot ugotavlja avtorica, so bili medmeti v slovenskih slovnica skoraj vedno predstavljeni, a med besednimi vrstami vselej obravnavani kot zadnji. Njihovi slovnični opisi pa da po krivici niso bili nikoli posebej izčrpn, četudi predstavljajo zanimiv tvorbeni in leksikološki potencial slovenščine. Monografija je izšla kot samostojna publikacija, a tesno povezana z monografijo *Medmeti na presečišču slovenskega besednega in znakovnega jezika* (Irena Stramljič Breznik, Ljubica Podboršek, 2014), ki medmete prikazuje v slovarski pojav-

nosti besednega jezika in njihovo izbrano presečno množico protistavno sooča z izražanjem v slovenskem znakovnem jeziku. Avtorica z odločitvijo, da v raziskavo vključi tudi medmete slovenskega znakovnega jezika, temu jeziku izkazuje enakopraven položaj glede na govorjeno slovenščino. Hkrati ponuja možnost za znanstven pristop k njihovem raziskovanju, saj so bili doslej sistematično obdelani le pozdravni medmeti kot del gradiva učbenikov za poučevanje slovenskega znakovnega jezika. Medmeti tako predstavljajo pomembne emotivne prvine obeh jezikov – govorjenega in znakovnega in ju na svojevrsten način povezujejo in zblizujejo.

V začetnem poglavju *Medmeti v treh referenčnih slovarjih slovenskega besednega jezika* so predstavljene temeljne lastnosti medmetov, njihova razdelitev in poimenovanje. Sledi njihov leksikografski zapis v treh referenčnih slovarjih, nastalih v obdobju med koncem 19. in začetkom 21. stoletja: v Slovenskem pravopisu (2001), Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1998) in Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju (1894/95). Medmeti so obravnavani v štirih podskupinah: razpoloženski, posnemovalni, velelni, pozdravni. Poglavje *Medmeti v slovenskem znakovnem jeziku* se začne s kratkim pregledom zgodovine znakovnih jezikov in z osnovnimi podatki o zgodovini izobraževanja gluhih v Sloveniji. Znakovni jezik je verjetno najstarejša oblika komunikacije, toda značilnosti in raba so bile v preteklosti redko dokumentirane. Znakovni jezik uporablja večina gluhih oseb za medsebojno sporazumevanje in ga priznava za svoj prvi/materni jezik. Kretnje v znakov-

nem jeziku so enakovredne besedam v govorjenem jeziku; njihov pomen dopolnjujeta/razločujeta obrazna mimika in telesno gibanje. Začetki izobraževanja gluhih na Slovenskem segajo v leto 1840, ko so v Gorici ustanovili prvi slovensko-italijanski zavod za gluhe otroke, ki je deloval do leta 1918. Druga je bila šola za gluhe deklice, ustanovljena 1886 v samostanu v Šmihelu. Leta 1900 je svoja vrata odprl zavod, namenjen gluhim otrokom iz vse Slovenije – Gluhonemnica, zgrajena s sredstvi Ignacija Holzapfla. Sledi poglavje o sodobnem stanju slovenskega znakovnega jezika, njegovi zakonski ureditvi in organizacijah, ki izobražujejo, združujejo in predstavljajo uporabnike znakovnega jezika; Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana je osrednja slovenska institucija za izobraževanje gluhih in naglušnih, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije povezuje odrasle gluhe, naglušne in gluhoslepe osebe, Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik pa uresničuje pravico gluhih do tolmačenja, ki jo določa Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (stopil v veljavo leta 2002). V nadaljevanju se seznanimo z osnovnimi značilnostmi slovenskega znakovnega jezika in njegovimi prvinami: s krettnjo, z mimiko in s telesnim gibanjem. Zadnje poglavje je novost v slovenskem jezikoslovju – to je slikovni slovar izbranih medmetov slovenskega znakovnega jezika; izbira predstavitev medmetov s fotografijami je zaradi specifičnosti jezika samoumevna. Pogosto so razlike med posameznimi medmeti minimalne, včasih komaj opazne, kar dokazuje, da znakovni jezik niso le kretnje rok, pač pa sta njegovi enakovredni in pomembni komponenti obrazna in tele-

na mimika. Poglavje zaokroži trideset fotografij značilnih izrazov obrazne mimike.

Monografija predstavlja pomemben mejnik v raziskovanju slovenskega znakovnega jezika; jezikoslovnih raziskav, ki bi se lotevale slovenskega znakovnega jezika, je malo. Ker v Sloveniji (še) nimamo katedre za slovenski znakovni jezik, ostaja znakovni jezik nekakšna eksotika, z raziskovanjem katere se ukvarjajo le redki posamezniki. Slišča večina je v preteklosti prepogosto odrekala znakovnemu jeziku pravico biti enakovreden med jeziki. Tako imenovani Milanski kongres leta 1880 je na podlagi mnenja strokovnjakov, surdopedagogov, oblikoval stališče, da raba znakovnega jezika slabo vpliva na usvajanje govorjenega jezika. Sledila je prepoved rabe znakovnih jezikov v izobraževanju in več kot pol stoletja je trajalo, da so znanstvene študije začele dokazovati, da zgodnje učenje znakovnega jezika pozitivno vpliva na kasnejše usvajanje besednega jezika. Strokovno delo avtoric Irene Stramljič Breznik in Ljubice Podboršek je zato dragocen prispevek k novi perspektivi dojemanja slovenskega znakovnega jezika, ki ni le »mahanje z rokami«, pač pa jezik s samostojnimi in kompleksnimi slovničnimi pravili in z bogato leksiko.

Monografiji sta bili 26. novembra 2014 predstavljeni na Pedagoški fakulteti v Mariboru v okviru predavanja za študente. Predstavitev obeh avtoric, ki sta orisali vsaka svoj prispevek v monografiji, je dopolnilo še predavanje Matjaža Juharta, sekretarja Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, defektologa, tolmača za slovenski znakovni jezik. Dogodka so se udeležili predstavniki vseh reprezentativnih organizacij,

katerih delo je povezano z gluhihimi. Izid publikacije je pomenljiv še zato, ker je bil lansko leto 14. november prvič razglašen za dan slovenskega znakovnega jezika. Pozdravljamo pogum avtoric in si želimo, da bi »presečišče medmetov« spodbudilo nove skupne jezikoslovne raziskave.

Veronika Ciglar

MELITA ZEMLJAK JONTES:
JEZIKOVNA KULTURA V TEORIJI IN (ŠOLSKI) PRAKSI. Maribor: Študentska založba Litera, 2014, 247 str.

Znanstvena monografija dr. Melite Zemljak Jontes, jezikoslovke dialektologinje, izredne profesorice za slovenski jezik na Oddelku za slovanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, predstavlja dobrodošlo obogatitev na področju jezikoslovja, po kateri bodo segali raziskovalci, študenti in vsi, ki jim je mar za slovenski jezik.

Že iz naslova *Jezikovna kultura v teoriji in (šolski) praksi* je moč razbrati dvoje, in sicer da avtorica v teoretičnem delu znanstveno presoja pojmovanje jezikovne kulture, temu pa dodaja empirični del z vpogledom v (šolsko) prakso, izhajajoč iz ugotovitev drugih avtorjev, ki jih podkrepi z dragocenimi (so)avtorskimi raziskavami.

Monografija obsega 247 strani, iz kazala pa lahko razberemo natančno členjenost gradiva, in sicer v deset poglavij – od (1) Uvoda (predstavljena je problematika raziskovanja, pojasnjeni

so cilji raziskovalnega dela in metodologija dela) preko osrednjih dveh – (2) Jezikovna kultura in (3) Šola in slovenski jezik – do za znanstveno monografijo zahtevanega instrumentarija – (4) Priloga (vprašalnik za učence/dijake), (5) Povzetek (v slovenskem jeziku), (6) Summary (povzetek v angleškem jeziku), (7) Viri in literatura, (8) Stvarno kazalo, (9) Imensko kazalo, (10) Kazalo slik in 122 opomb pod črto, ki podrobno pojasnjujejo in/ali dopolnjujejo osrednje besedilo ter usmerjajo k študiju (tudi drugih virov).

V uvodnem poglavju avtorica izpostavlja aktualno problematiko, na osnovi katere predpostavlja, »/.../ da je Slovenijo v letih po osamosvojitvi prenehal prežemati občutek ogroženosti slovenskega jezika /.../«, to pa se je začelo kazati »/.../ na goli sporazumevalni funkciji jezika«. Prav zato v času, ko raba slovenskega jezika (zlasti v javnosti) ni več samoumevna, je cilj monografije (poleg vseh drugih) – »prispevati k raziskovanju osebne in nacionalne identitete mladih v povezavi z jezikom« – izjemno dragocen.

Drugo poglavje, *Jezikovna kultura*, najboljše v monografiji (str. 15–118), v osmih, še podrobneje členjenih podpoglavjih, prinaša z vidika zlasti slovenskih jezikoslovcev vpogled v raziskovalno problematiko in v začetke obravnave jezikovne kulture na Slovenskem. V posebnem podpoglavju so natančneje opredeljeni vidiki jezikovne kulture (funkcijski, domačijsko-nacionalni in puristični vidik); temu sledita problematizacija in podrobnejša pomenka razmejitev terminov jezikovna kultura, jezikovna politika in jezikovno načrtovanje; predstavljene so tudi naloge jezikovne kulture in njena po-